

Vattenkraften avgörande i den gröna omställningen

PUBLICERAD: 2024-04-08 06:01 KÄLLA: WWW.NWT.SE

[NWT Debattredaktion](#)

debatt@nwt.se

Detta är en åsiktsartikel och innehållet är skribentens eller skribenternas egna uppfattningar.

De uppdämda vattendragen är en grund för hela vår industriella tillväxt och anläggningarna byggdes för i många fall hundratals år sedan – då dagens städer blott var små byar, skriver Erik Evestam. Foto: Claes Österman

Det här håller helt enkelt inte och av alla energislag som finns så borde vi värna allra mest om det vi redan har, skriver Erik Evestam.

När vi nu står inför en efterlängtd omställning där den svarta kolatomen ska ersättas av den gröna har vi inte råd att tappa en enda kilowattimme vattenkraftsel. Hur regeringen och myndigheterna hanterar dammar och vattenkraft framöver kommer ha stor betydelse för Värmlands framtid.

Den svenska implementeringen av EU:s vattendirektiv är ett av de större haverierna i svensk miljölagstiftnings historia. När allt drog igång för över ett decennium sedan hamnade många människor i en hopplös ekonomisk och

juridisk situation. Dammar och kraftverk som ansetts lagliga i flera generationer, ansågs plötsligt olagliga och till och med direkt miljöskadliga.

Länsstyrelser över hela riket skickade ut förelägganden till ägarna (i branschen kallat "kärleksbrev") där de ombads inkomma med ett juridiskt korrekt tillstånd och det blev ett omfattande grävande i de allra djupaste arkiven. Få lyckades tillfredsställa myndigheterna. Processerna blev så brutala att riksdagen till slut fann sig tvungen att kliva in och sätta ner foten.

I energiöverenskommelse mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centern, Moderaterna och Kristdemokraterna betonades att vattenkraftens produktionsförmåga skulle värnas, de äldre rättigheterna för gamla dammanläggningar skulle återställas (de skulle alltså anses lagliga igen). En 20-år lång prövningsplan för vattenkraften skapades där kostnaderna för såväl juridik som miljöanpassningar täcks av en ny fond.

Beskedet från politiken var tydlig: Miljöprövning – ja. Tvångsmässiga utrivningar – nej. Nu blev det inte så i praktiken. Bevisbördan på anläggningarnas ägare blev fortsatt överväldigande och åtgärdskraven stora. De undantag som finns i direktivet nyttjades nästan inte alls och ställda inför fullbordat faktum aviserade många att man tänkte lägga ner sina verksamheter. Med minskad elproduktion i framförallt södra Sverige som följd.

När detta gick upp för politiken drog man i bromsen. Igen. Regeringen beslutade vintern 2022 att miljöprövningen skulle pausas då man såg att processen hotade vattenkraftens produktion. Tvärtemot vad den gröna revolutionen behöver. Nyligen beslutades att pausen ska förlängas till sommaren 2024.

Att målkonflikten är svår framgår av regeringens pausbeslut. Där står att: "En baksida med vattenkraften är att den har orsakat stora skador på ekosystemen i Sveriges vattendrag". Detta resonemang återkommer ofta. Men vilken skada åsyftas? De uppdämda vattendragen är en grund för hela vår industriella tillväxt och anläggningarna byggdes för i många fall hundratals år sedan – då dagens städer blott var små byar. Och vad hade vi varit utan de stora vattenkraftverken?

Så vilken är den största skadan? Urbaniseringen? Motorvägarna? Eller vattenkraften? Och om våra vattendrag ska "återställas" till förindustriell tid – gäller det då även våra städer?

Det här håller helt enkelt inte och av alla energislag som finns så borde vi värna allra mest om det vi redan har. Ägarna av vattenkraft ska därför inte forceras till utrivning utan uppmuntras till att renovera för ökad produktion.

Men så har vi dammarna. De som inte producerar el och därför inte omfattas av någon paus. Där fortsätter ägare att ifrågasättas och allt från små skogsägare till stora bolag tvingas välja: Ta kampen i domstol, eller ansöka om utrivning med därvid hängande konsekvenser för respektive bygder?

Mest har vi läst om ärenden i Hagfors och Filipstad, men detta är bara en västanfläkt av vad som väntar framöver. Politiken behöver – måste – ännu en gång sätta ner foten och tydliggöra att de äldre dammar som finns runt om i våra marker, ska anses lagliga. Först därefter kan det påbörjas en process kring hur de ska skötas långsiktigt.

Erik Evestam (C)

Ordförande, regionala utvecklingsnämnden